

Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií
Fakulta sociálních studií
MASARYKOVA UNIVERZITA
Brno, Joštova 10, 602 00, Česká republika
telefon: 00 420 – 549 491 711, fax: 00 420 – 549 491 920

Název kurzu: *Střední Evropa v mezinárodní politice: Historie, současnost, budoucnost*

Semestr: Jaro 2023

Rozyrhová informace: Úterý, 10:00, učebna U41

Výstup: Skupinový zkouškový esej

Přednášející:

PhDr. Michal Kořan, Ph.D.

email: koran@fss.muni.cz

telefon (Brno): 549 494 718

Představení kurzu:

Po absolvování tohoto předmětu bude student/ka kriticky a kreativně přemýšlet o idejích, historii, významu, problémech a příležitostech spjatých s konceptem "Střední Evropy". Zároveň bude schopný odůvodněně argumentovat o budoucnosti tohoto konceptu, ale i o budoucnosti tohoto regionu jako takového z hlediska ekonomiky, politiky, kultury, geopolitiky a aktuálního světového vývoje.

První třetina kurzu bude zasvěcena diskuzím o významu konceptu „střední Evropy“ jako takového, v dalších fázích se pak kurz bude věnovat především specificky státům Visegrádské skupiny a Visegrádské skupině jako takové po roce 1989.

Cílem kurzu je poskytnout studentům platformu pro vývoj vlastního myšlení v diskuzích s přednášejícím a s ostatními kolegy, pomocí kreativního psaní ve skupině a nutností obhajoby svých myšlenek před ostatními.

V průběhu kurzu student ve spolupráci s dalšími kolegy vytvoří esej na vybrané téma.

Studijní pokyny:

Celý kurz bude probíhat ve dvou paralelních liniích:

Linie první bude spočívat v *průběžné četbě a skupinové přípravě zadané seminární literatury*, která se bude týkat jednotlivých témat dle struktury kurzu (viz níže). Při prvním setkání (21. 2. 2022) budou studentky a studenti rozděleni do skupin po 3 člencích/členech (v závislosti na konečném počtu registrovaných).

Na každý seminář (který se bude většinou konat jedenkrát za 14 dní) daná skupina sepíše písemnou přípravu, která bude reflektovat téma, zadané na předchozím semináři. Rozsah přípravy: minimálně 3600 znaků na každého člena/členku skupiny.

Příprava musí být zaslána do patřičné složky v ISu nejpozději do půlnoci neděle, která předchází úternímu konání kursu. Upozorňuji, že samotné vypracování neznamená její automatické přijetí. Průběžná příprava bude rovněž založena na *aktivní účasti* na seminářích. Písemná příprava i diskuze na seminářích mají za cíl nejen seznámení se se základními zadanými texty, ale také rozšířit možný okruh otázek a přístupů k dané látce pomocí kritického myšlení.

Za každou reflexi je možné získat 0 – 3 body, v závislosti na její kvalitě a kvalitě její prezentace. Za každou účast na semináři je možné získat 0 – 2 body. Při předpokládaném počtu 6 seminářů je maximálně možné získat 18 bodů za přípravu a 12 bodů za aktivitu.

Druhou paralelní linií kurzu bude skupinová a kolektivní práce na esejích. Skupiny budou společně pracovat na esejí, která bude mít 25 – 30 stran. Půjde o plnohodnotný akademický útvar, jehož ultimátním cílem by měla být publikace v odborném periodiku. V tomto esejí by měli studenti rozvést svůj vlastní koncept, přístup, otázky, odpovědi na téma „střední Evropy“. Studenti v prvních týdnech semestru pečlivě vyberou téma a tato témata budou **prezentována na setkání 21. 3. 2023**.

Práce na esejí bude probíhat průběžně celý semestr a vždy závěrečná část setkání bude věnována diskuzím nad pokrokem jednotlivých skupin. Nejlepší esejí budou po závěru semestru dále konzultovány s přednášejícím s cílem publikace v odborném časopise.

Za esej je možné získat až 45 bodů. **Finální datum pro odevzdání eseje je 26. 6. 2023**, po domluvě s vyučujícím je však možné posunout datum až na nejzazší možný termín pro zadání hodnocení (před začátkem podzimního semestru 2021).

Hodnocení kurzu:

Pro absolvování kursu je nutné získat alespoň 18 bodů za přípravy a 12 bodů za aktivitu, zároveň také přinejmenším a 30 bodů za seminární esej. V závěrečném hodnocení se budou sčítat body dosažené za jednotlivé aktivity v kursu se zápočtovým esejem.

Bodová stupnice:

75 – 70 A

69 – 64 B

63 – 58 C

57 – 52 D

51 – 46 E

Méně než 45 – F

Struktura a program kurzu:

Společné semináře budou probíhat dle následujícího harmonogramu (jednou za dva týdny). V týdnech, kdy se nebude konat seminář budou ad hoc domlouvána společná online setkání na platformě zoom, ať už kvůli konzultacím seminárních prací či pro detailnější probírání látky na následující seminář.

1. (21. 2.)

Seznámení s kurzem a studijními předpoklady

Kritické badatelské myšlení/Koncept střední Evropy v historii evropského politického myšlení

2. (7. 3.)

Koncept střední Evropy v období nacistické a komunistické diktatury/

Střední Evropa v americké, evropské a sovětské zahraniční politice v letech 1945 – 1989

3. (21. 3.)

Střední Evropa a pád komunistické diktatury, politický a bezpečnostní vývoj střední Evropy po roce 1989

Diskuse k návrhům semestrálních prací

4. (4. 4.)

Ekonomický, politický a sociální vývoj střední Evropy po roce 1989 I.

5. (18. 4.)

Ekonomický, politický a sociální vývoj střední Evropy po roce 1989 II.

6. (2. 5.)

Nová střední Evropa“ v současné evropské politice: Budoucnost střední Evropy: přísliby, obavy, možnosti a limity

Literatura:

(tento přehled je seznam základní doporučené literatury, v průběhu semestru bude doplňován a zároveň budou doplňovány i jednotlivé seminární povinné texty)

- ÁGH, Attila. *Emerging democracies in East central Europe and the Balkans*. Cheltenham: Edward Elgar, 1998. viii, 359. ISBN 1-85898-817-9.
- ÁGH, Attila. *The politics of central Europe*. 1st pub. London: SAGE Publications, 1998. ix, 244 s. ISBN 0-7619-5032-X.
- ASH, Timothy Garton (1989): *The Uses of Adversity. Essays on the Fate of Central Europe*. New York, Random House.
- Barany, George. *Wilsonian Central Europe: Lansing's Contribution*.
- Benes, Edvard. *Central Europe after Ten Years*. *Slavonic and East European Review*, vol. 7 (1928/1929), pp. 245-260.
- Berend, I.T., *Central and Eastern Europe 1944-1993. Detour from Periphery to Periphery*. Cambridge University Press 1998
- Borsody, S.: *The Tragedy of Central Europe*. New York 1960
- BUGAJSKI, Janusz. *Czechoslovakia :Charter 77's decade of dissent*. Edited by Walter Laqueur. 1st publ. New York: Praeger, 1987. xii, 118 s. ISBN 0-275-92770-9.
- Cabada, L a kolektiv. *Nové demokracie střední a východní Evropy*. Oeconomica, Praha 2008.
- Crampton, R. J. *Eastern Europe in the Twentieth Century*. London and New York: Routledge, 1994
- DANČÁK, Břetislav. *Polské politické strany a jejich zahraniční orientace*. 1996. 145 s.
- Davies Norman, *Dějiny národa ve středu kontinentu*, Praha 2001
- Durman Karel: *Útěk od praporů : Kreml a krize impéria 1964-1991*. Praha, Karolinum 1998.
- Ehl, Martin (2010): *Třetí dekáda*. Praha: 65. pole.
- Hyde-Price, Adrian (1996) *International Politics of East Central Europe*, Manchester: Manchester University Press.
- Jagodinski, A. (ed.,, 2006): *The Visegrad Group – A Central European Constellation*. Bratislava: IVF
- Janeliunas, Tomas. *Redistribution of Geopolitical Power in Central and Eastern Europe*. Vilnius: Lithuanian Political Science Yearbook, 2002, pp. 142-152.
- JANOS, Andrew C. *East Central Europe in the modern world : the politics of the borderlands from pre- to postcommunism*. Stanford, California: Stanford University Press, 2000. 488 s. ISBN 0-8047-3743-6.
- Johnson, Lonnie (1996) *Central Europe: Enemies, Neighbors, Friends*, Oxford: Oxford University Press
- Katzenstein, Peter J (1997): *Mitteleuropa: Between Europe and Germany* Providenc: Berghahn Books.
- Kirschbaum, Stanislav J (ed. 2007): *Central European History and the European Union: The Meaning of Europe*, Houndmills, Basingstoke and Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Kisch, Guido. *Woodrow Wilson and the Independence of Small Nations in Central Europe*. *The Journal of Modern History*, vol. 19, n. 3/1947, pp.

- [KOŘAN, Kořan](#). Středoevropské kapitoly v publikacích *Česká zahraniční politika v roce 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012: Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013. .
- [KOŘAN, Michal](#), [Nikola HYNEK](#), [Vít STRÍTECKÝ](#) and Handl VLADIMÍR. The US-Russian security 'reset': implications for Central-Eastern Europe and Germany. *European Security*, 2009, vol. 18, No 3, p. 263 - 285.
- [KOŘAN, Michal](#). Rakousko a ostatní státy Visegrádské skupiny. In *Hloušek, Vít - Sychra, Zdeněk (eds.) Rakousko v evropské a středoevropské politice*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity v Brně, 2004. 125 pp.
- [KOŘAN, Michal](#). Visegrádská socializace a její dopad na národní zájmy. In *Drulák, P. - Handl, V. (a kol.): Hledání českých zájmů III: Vnitřní rozmanitost a vnější akceschopnost*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2010.
- [KOŘAN, Michal](#). *Czech Foreign Policy in 2007 - 2009: Analysis*. 2010. ISBN 978-80-86506-90-6.
- Kundera, Milan (1984): *The Tragedy of Central Europe*. *New York Review of Books*
- Linz, J. J. , A. Stepan. *Problems of Democratic Transition and Consolidation. Southern Europe, South America and Post-Communist Europe*. The Johns Hopkins UP, Baltimore and London 1996.
- Lord, Ch. (2000): *Central Europe: Core or Periphery*, Copenhagen: Copenhagen Business School Press
- Lukic, Reneo. Twilight of the federations in East Central Europe and the Soviet Union. *Journal of International Affairs*, vol. 45, n. 2/1992, pp. 575nn
- Roucek, Joseph S. (a). Geopolitics of Danubia. *American Journal of Economics and Sociology*, vol. 5, n. 2/1946, pp. 211-230.
- Mearsheimer, John, J. (1982): Why Soviets Can't Quickly Win in Central Europe, *International Security* 7(1): 3 – 39.
- *Nacionalismus - novodobá droga :svědectví pro ty, kteří chtějí vědět víc*. Edited by Jacques Rupnik. Praha: Melantrich, 1992. 159 s. ISBN 80-7023-142-4.
- Neumann, Iver, b. (1999): *Uses of the Other*. Minneapolis: University of Minnesota Press
- O.Halecki: *The Borderlands of Western Civilisation: A History of East Central Europe*. New York 1952
- Okey, Robin. *Central Europe / Eastern Europe: Behind the Definitions. Past and Present*, n. 137, November 1992, pp. 102-133.
- Pridham, G. – Herring, E. (eds., 1997): *Building Democracy: The International Dimension of Democratization in Eastern Europe*. London: Leicester University Press.
- *Prospects for democratic consolidation in east-central Europe*. Edited by Geoffrey Pridham - Attila Ágh. 1st pub. Manchester: Manchester University Press, 2001. xiv, 244 s. ISBN 0-7190-6057-5.
- Rotchild, Joseph (1974): *East Central Europe between the two World Wars*. University of Washington Unviersity Press
- RUPNIK, Jacques. *The other Europe*. Rev. ed. New York: Pantheon Books, 1989. xii, 291 s. ISBN 0-8052-4077-2.
- Šabič, Zlatko – Drulák, Petr (eds., 2012): *Regional and international relations of Central Europe*. London – New York: Palgrave Macmillan.
- *The Czech and Slovenian EU presidencies in a comparative perspective*. Edited by Petr Drulák - Zlatko Šabič. Dordrecht: R[epublic] of L[etters], 2010. xi, 330 s. ISBN 9789089790514.

- *The politics of backwardness in Hungary, 1825-1945*. Edited by Andrew C. Janos. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1982. xxxvi, 370. ISBN 9781400843022. Berend Iván T., Ránki György, East Central Europe in the 19th and 20th Centuries, Budapest 1977
- *The road to the European Union*. Edited by Jacques Rupnik - Jan Zielonka. 1st publ. Manchester: Manchester University Press, 2003. vi, 294 s. ISBN 0-7190-6597-6.
- Trávníček, Jiří (2009): *V kleštích dějin: Střední Evropa jako pojem a problém*. Brno: Host.
- Tulmets, Elsa (2012, ed.): *Identities and Solidarity in Foreign Policy: East Central Europe and the Eastern Neighbourhood*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů. Volume 31, Number 7 · April 26, 1984. Translated from the French by Edmund White
- Vykoukal, Jiří (ed., 2004): *Visegrad: možnosti a meze středoevropské spolupráce*. Praha: Dokořán
- Wandycz, Piotr, Stefan (1998): *Střední Evropa v dějinách: Od středověku do současnosti: Cena svobody*. Praha: Academia
- WOLCHIK, Sharon L. & CURRY, Jane L. (eds.). (2008). *Central and East European Politics: From Communism to Democracy*. Lanham: Rowman and Littlefield.

Informace vyučujícího:

Poskytnuté materiály v ISu **není dovoleno jakýmkoli způsobem dále šířit a zpřístupňovat dalším osobám.**

Výuka na FSS MU předpokládá, že studenti znají studijní předpisy a že se nedopouštějí podvodného plnění studijních povinností, zejména opisování u zkoušek a plagiátorství, tedy vydávání cizích myšlenek za vlastní a přebírání myšlenek jiných autorů bez uvedení autorství. Plagiátorství patří k nejzávažnějším etickým proviněním v akademickém prostředí, popírá poslání univerzity i smysl studia. Z právního hlediska je plagiátorství krádeží cizího duševního vlastnictví.

Podvodné plnění studijních povinností nemůže být za žádných okolností na FSS tolerováno. Každý případ podvodného chování bude předán vedení FSS s možností uplatnění nejpřísnější sankce, a to **nepodmínečným vyloučením ze studia**. Studentům doporučujeme co nejdůkladněji se seznámit s problémem plagiátorství a se způsoby, jak se mu vyhnout.